

Bör bildupptagningsförbudet i rättssalen mjukas upp? Ja, kanske litet.

Av f.d. hovrättspresidenten Johan Hirschfeldt

Allmänheten och media har en omfattande och grundlagsfäst rätt till insyn i domstolarnas verksamhet genom dels rätten att ta del av handlingar enligt *offentlighetsprincipen*, dels genom att rättssalarna står öppna enligt *principen om förhandlingsoffentlighet*. Båda principerna har en lång historia och står starka i Sverige. Det finns dock undantag genom sekretessregler, tystnadsplikt och beslut om att en del av en rättegång kan äga rum bakom stängda dörrar. Ljud får som regel tas upp och sändas av media men inte bild. Det gäller ett *bildupptagningsförbud* enligt rättegångsbalken.

Nu i höst ska domstolarna videoinspela ljud *och* bild från förhör och rättssalarna riggas för detta. En sekretessregel om bilden finns till skydd för förhörspersonen. Bildupptagningsförbudet gäller alltså inte rätten själv. Domstolen har också rätt att från rättssalen överföra ljud och bild till en närbelägen sal om det finns många potentiella besökande från media och allmänhet. Däremot består förbudet mot TV-sända rättegångar.

Media får alltså inte även fortsättningsvis inte göra *egna* inspelningar i rättssalen. Denna begränsning är medvetet vald av lagstiftaren. Medias *åtkomst* till bilder i denna form hindras. Skulle media enligt lag tillåtas filma med egen utrustning i själva rättssalen skulle endast ordningsregler för rättegångens behov kunna begränsa det. Domstolen skulle därvid, som jag ser det med beaktande av vår svenska syn på informationsfriheten, knappast kunna lägga sig i val av kameravinklar, zoomning etc. annat än om detta skulle vara till men för utredningen eller eljest störa rättegången. Mot *publiceringen* (=sändningen) skulle endast YGL och självsaneringsregleringarna bli tillämpliga. Den skulle domstolen förstås inte kunna ha med att göra.

Jag anser inte att medier själva ska tillåtas filma i rättssalar. Denna fråga, menar jag, finns det i allt fall inte anledning att seriöst överväga innan vi i Sverige har fått en stärkt rättslig reglering av enskilda människors personliga integritet i enlighet med en mer allmän europeisk standard.

Däremot skulle man nu kunna börja närmare undersöka, om inte en ordning med ett uppmjukat bildinspelningsförbud kan tänkas. Enligt den skulle rätten själv kunna ha en möjlighet att med sin redan nu tillgängliga apparatur själv göra en inspelning av hela rättegången. Det är därmed rätten som väljer vad som ska spelas in och hur detta ska göras (kameravinklar, zoomning etc).

Media skulle kunna ges möjlighet att sända sådana inspelningar. Kanske skulle sändningar kunna bestå av parternas sakframställningar och slutpläderingarna i särskilt intressanta mål. För inspelade förhör bör sekretess beträffande bilden kunna gälla även fortsättningsvis. De kriterier enligt vilka vissa mål skulle väljas ut för sådana inspelningar får man väl diskutera. Rimligen liknar dessa kriterier de skäl som gör att rätten p.g.a. ett stort allmänintresse har rätt att tillåta bildöverföring till en sidosal i mål där det finns en stor intresserad allmänhet.

Faktum är att vi redan idag ser TV-bilder från pågående mål i Haagtribunalen. Den svenska utformningen av bildupptagningsförbudet känns förlegad, menar jag.